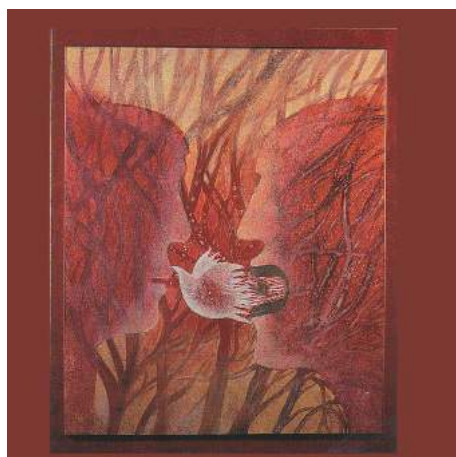

Vorbereid door: Einar Sies, Joke Visser, Leo van Driel, Ria Huisman

Inleiding

Deze viering is weer ontstaan vanuit het groepje Buber. We lazen – sommigen helemaal, anderen als snoeplustige zielen enkele stukken uit het boek *Ik en Jij*. Voortdurend gaat het over wat Buber noemt de waarde van echte ontmoetingen. Einar komt daar zo op terug.

Als voorbereidingsgroep vroegen wij ons af wat daar toch voor nodig is. Wat maakt een ontmoeting tot een echte ontmoeting, een ontmoeting waar iets voelbaar is van openheid en kwetsbaarheid? Waar het ego even wegvalt. Wat is het ene nodige? We opperden: tijd, aandacht, inter – esse maar ook kwetsbaarheid, geraaktheid door wat een ander laat zien of door het ervaren van je eigen kwetsbaarheid en dat je dat dan niet weghoudt voor die ander.

In het 2e testament staat op een paar plaatsen dat Jezus zichzelf zich in zijn kwetsbaarheid laat zien. Als Johannes de Doper sterft, onthoofd wordt, halen de vrienden van Jezus het lichaam weg en begraven het. Ze melden het Jezus en – zo staat het in de Naardense vertaling - Jezus neemt de wijk; met een boot vaart hij naar een plek waar hij alleen kan zijn. Op een andere plek staat dat Jezus met ontferming wordt bewogen als hij de menigte ziet die hem zoekt, kwetsbaren, kreupelen, lammen, blinden. Hij neemt niet “de wijk” maar hij blijft en geneest hen. Op weer een andere plaats in het 2e testament ontmoet hij de vrouw waar een zoon van is gestorven. Hij ziet haar verdriet en troost haar: ween niet.

Ook over Jeruzalem, de stad die totaal zal worden verwoest, inclusief de tempel is hij ontroerd.

Wat me opviel: in alle teksten tot in de bronnen van je bestaan waar Jezus ontroerd is, kwetsbaar volgt een gepaste handeling. Hij geneest als dat beter is dan prediken. Hij troost, hij uit zijn verdriet. Hij neemt de wijk – wil alleen zijn- . Een reactie die steeds in verbinding is met die ander maar ook met zichzelf.

Zijn dat voorbeelden van een wederkerige verbinding, een Ik Jij relatie? In deze viering zal Leo twee teksten uit de Bijbel voorlezen. Een tekst over Petrus en een tekst over de rijke Jongeling. Teksten over “net-niet in verbinding?”

Ria vertelt een midrasj over de Baal Sjem en een leerling: rabbi Arje en Einar brengt een koppeling aan naar het nu: een vrouw en een vluchteling, een verhaal over een nieuwe familie..

Ergens las ik: ontferming vertaald vanuit het grieks betekent: iets voelen tot in je ingewanden, het tot je eigen persoonlijk leven laten doordringen. Dat is nogal wat.

We zingen nu eerst: Alles is nog maar woord.

Schriftlezingen:

Matteüs 14: 22-31

Meteen dwingt hij de leerlingen de boot in te stappen en voor hem uit naar de overkant te varen, terwijl hij zich van de scharen losmaakt.

Hij maakt zich van de scharen los en klimt het bergland in, om in afzondering te aanbidden.

Toen het avond werd was hij daar alleen.

Maar de boot heeft zich al vele stadiën van het land af opgehouden, geteisterd door de golven, want de wind is tegen geweest. In de vierde nachtwake komt hij naar hen toe, wandelend over de zee.

Maar als de leerlingen hem zien wandelen over de zee, zijn ze verbijsterd; ze zeggen: dat is een spook!, en ze schreeuwen van vrees. Maar meteen spreekt Jezus tot hen en zegt: houdt moed, ik ben het, vreest niet. Ten antwoord aan hem zegt Petrus: heer, als u het bent, beveel mij over de wateren tot u te komen! En hij zegt: kom! Petrus daalt neer van de boot af, wandelt over de wateren en komt aan bij Jezus. Maar als hij naar de wind kijkt wordt hij bevreesd en begint te zinken; hij schreeuwt het uit en zegt: heer, red mij. Meteen strekt Jezus de hand uit, neemt hem vast en zegt tot hem: kleingelovige, waartoe stond je zo onvast?

Marcus 10: 17-22

Toen hij een weg op vertrok, snelde er één toe, en voor hem op de knieën vallend heeft hij hem gevraagd: goede meester, wat moet ik doen om eeuwigheidsleven te beërven?

Maar Jezus zegt tot hem: wat noem je mij goed?- niemand is goed, behalve één: God; de geboden weet je: je zult niet moorden, je zult geen overspel begaan, je zult niet stelen, je zult niet met leugens getuigen, je zult niet beroven, eer je vader en je moeder!

Maar hij brengt tot hem uit: leermeester, al deze dingen heb ik bewaakt van mijn jeugd af!

Jezus kijkt hem aan, krijgt hem lief en zegt tot hem: één ding ontbreekt je; ga heen, zoveel je hebt, verkoop het en geef het aan de armen, en je zult een schat in de hemel hebben; dan hierheen: volg mij!

Maar bij dat woord wordt hij treurig en bedroefd gaat hij weg, want hij is iemand geweest die vele bezittingen heeft.

De taal van de vogels

De Baäl Sjem was begenadigd met een gave die in elk tijdperk maar aan één iemand is gegeven: om de taal van de vogels te verstaan, en de taal van de bomen en van alle andere schepselen.

Er was een andere rabbi, rabbi Arje van Pólnoje, die er hevig naar verlangde om die gave ook te hebben. Hij besloot om naar de Baäl Sjem te gaan en te vragen, of die hem de oren kon openen voor de taal van de vogels.

Hij reisde naar de stad van de Baäl Sjem. Hij hoopte op een vriendelijke ontvangst, maar de Baäl Sjem was omgeven door vele leerlingen en luisteraars en schonk eerst helemaal geen aandacht aan hem. Pas na lange tijd nodigde hij rabbi Arje vriendelijk uit om mee uit rijden te gaan op zijn wagen, samen met een groepje leerlingen.

Ze reden een hele tijd langs de velden, maar de Baäl Sjem zweeg en rabbi Arje durfde de stilte niet doorbreken. Toen zei de Baäl Sjem plotseling zachtjes tegen hem dat hij allang wist wat deze verlangde. En hij zei: "Luister goed, mijn vriend." Toen vertelde hij over de hemelse oorsprong van alle gedachten en van alle spraak. Om alles te verstaan, zei de Baäl Sjem tegen rabbi Arje, moet je ziel zo ruim worden dat ze de hoge hemel omvat.

En om je ziel zo ruim te maken, moet je nu alleen naar mijn woorden luisteren en je door niets laten afleiden.

Intussen reed de wagen een bos in. Terwijl hij met zijn ene oor naar de meester luisterde, merkte rabbi Arje met zijn andere oor dat hij de vogels met elkaar hoorde praten – dat hij ze verstond. Glunderend luisterde

hij verder, naar de vogels én naar de meester.

Toen ze bijna thuis waren, vroeg de Baäl Sjem: “Heb je alles goed meegekregen?” Rabbi Arje knikte stralend en zei dat hij alles begrepen had. Toen liet de meester zijn vlakke hand zachtjes over het voorhoofd van rabbi Arje glijden, en op dat moment was rabbi Arje alles, alles weer kwijt. De kraaien krasten maar hij verstond ze niet.

De Baäl Sjem zei met een glimlach: “Wee jou, rabbi Arje, je hebt een snoeplustige ziel! Waarom kon je niet met je hele ziel naar mij luisteren? Je wilde haastig vele dingen bereiken. Maar de wonderen van God zijn voor degenen die zich met heel hun wezen aan het éne kunnen wijden.”

Rabbi Arje sloeg snikkend zijn handen voor het gelaat.

Mooierd

Buber stelt in zijn boekje 'ik en jij' dat er eigenlijk maar twee soorten ontmoetingen zijn:

ik-het ontmoetingen, waarin je de ander ziet als object, iemand van wie je iets wilt, iemand die je beoordeelt;

en daarnaast ik-jij ontmoetingen, waarin je de ander écht ontmoet; dan gaat het er niet om dat je iets van die ander wilt, je stelt je voor de ander open, de ontmoeting is onbaatzuchtig, andere dingen vallen weg: er is alleen ik- en jij.

In verreweg de meeste gevallen zijn onze ontmoetingen ik-het ontmoetingen.

Daar is niets mis mee. Maar soms is er de ik-jij ontmoeting; die kan je niet afdwingen, je kan je er alleen voor open stellen. Zulke ontmoetingen maken je echt tot mens.

Ging het in de stukken die we net lazen om ik-jij ontmoetingen – of niet?

- Petrus, impulsief als altijd, liep over het water in zijn enthousiasme; hij had alleen oog voor Jezus. Maar toen hij al bijna bij hem was, kwam er iets tússten hem en Jezus – zijn angst; en toen was de ik-jij ontmoeting voorbij en zonk hij weg.

De rijke wilde meer dan alleen maar de wet naleven – en daarom kreeg Jezus hem lief.

Maar toen de rijke bedacht wat het betekent om alles weg te geven, wat hij allemaal zou moeten opgeven, ging hij plussen en minnen; die gedachten kwamen tussen hem en zijn ideaal in; en zijn ideaal werd onbereikbaar. Hij was diep teleurgesteld, dat hij wat hij zo graag wilde toch niet kon opbrengen.

Bij rabbi Arje was het anders. Die wilde de vogels verstaan, omdat hij dat zo tov vond; het was als een bezit voor hem,

zoals je een nieuwe fiets wilt hebben, niet omdat je die nodig hebt, maar omdat hij zo blits is; of zoals je de 100 meter onder de 12 seconden wilt lopen. Op zich is dat prima, als het je lukt kan je er trots op zijn, maar in wezen gaat het om jou, niet om de ander.

Je proeft ook in het verhaal dat het rabbi Arje eigenlijk helemaal niet bevalt dat de Baäl Sjem aanvankelijk geen enkele aandacht voor hem heeft. Rabbi Arje vergeet zijn ego niet.

Toch komt hij heel ver, hij kan de vogels al verstaan – maar als hij beseft dat het hem gelukt is, denkt hij niet meer aan de vogels, maar aan zichzelf – en dan is alles weg.

In december hebben Nienke en ik de voorstelling Nieuwe familie gezien, een verhaal over wat actrice en theatermaker Sanne Vogel de afgelopen twee jaren heeft meegemaakt.

Zij maakte zich boos over hoe vluchtelingen in Nederland en Europa werden opgevangen – of eigenlijk eerder geweerd. Door haar drukke werkzaamheden zag ze geen kans naar Oost Europa te gaan om daar te helpen. Maar toen een vriend haar vertelde dat vrijwilligers elke avond op het Centraal station in Amsterdam de vluchtelingen opvingen die daar aankwamen – de politie deed dat alleen overdag - sloot ze zich meteen bij hen aan.

Ze begeleidde vluchtelingen naar een opvangplek, hielp hen met praktische zaken.

En op een avond kwam ze zo Muayat Hilamia tegen, een 19 jaar oude Syriër..

Ze raakte met hem in gesprek en hij vertelde haar dat hij niet naar een kamp wilde omdat hij €1500 bij zich had. Daar moest hij voorlopig van leven en hij was bang dat zijn geld in een kamp gestolen zou worden. Sanne ging met hem wat hotels af, maar die waren vol of heel erg duur en toen kwam ze op het idee dat Muayat eigenlijk best wel een nachtje op een luchtbed in haar appartement kon slapen. En dat gebeurde.

's Nachts kreeg Sanne een sms-je uit Damascus – van de vader van Muayat. Die bedankte haar dat zij Muayat onderdak bood. Sanne sms-te hem terug dat hij zich geen zorgen over zijn zoon hoefde te maken. Sanne zou op hem passen. En toen besloot zij om Muayat als haar jongere broertje te beschouwen – hij was gewoon haar nieuwe familielid.

In de dagen en weken daarna nam zij hem overal mee, naar fotoshoots en verjaardagen.

Natuurlijk moest Muayat zich als vluchteling melden voor een asielaanvraag. Hij werd toen naar een azc gebracht – eerst in Amsterdam Oost, later in Nijmegen. Vooral het kamp in Nijmegen was vreselijk. En daarom bleef Muayat regelmatig een paar dagen of weken bij haar logeren.

Omdat de naam Muayat voor Nederlanders moeilijk uit te spreken is noemde Sanne hem Mooierd – wat min of meer hetzelfde klinkt – en Muayat is een mooie jongen.

Wat later kwam er een andere vluchteling bij, Amir Namou, een net afgestudeerd ingenieur, die samen met Muayat de tocht van Turkije naar Duitsland had gemaakt en die hij hier in het kamp weer tegenkwam.

Intussen hebben Muayat en Amir een verblijfstatus en wonen op zichzelf, maar ze zijn nog steeds bevriend met Sanne.

Sanne bedacht dat dit verhaal verder verteld moest worden – als tegenwicht tegen alle angstverhalen over vluchtelingen. En ze schreef een toneelstuk waarin Muayat en Amir dat verhaal samen met haar vertellen. Zo ontstond Nieuwe Familie, dat zij met zijn drieën tussen september en december enkele tientallen keren hebben opgevoerd. Een ontroerende voorstelling!

Waarom vertel ik dit verhaal? Omdat het volgens mij een voorbeeld is van een ik-jij ontmoeting. Sanne heeft de beslissing om Muayat en later Amir in huis te nemen spontaan genomen; zonder eerst te plussen en te minnen (om dan te zeggen 'toch maar niet'), maar gewoon omdat het nodig was; naïef hebben mensen haar genoemd.

En in de voorstelling klinkt nergens iets als 'dat heb ik toch maar gedaan'.

Waarom heb je het gedaan?

Omdat vluchtelingen vaak schandalig behandeld worden.

En stel dat ik alles moet achterlaten op de vlucht – dan zou ik toch ook graag ergens welkom willen zijn?

Wat heeft het je opgeleverd?

Ik heb er twee broers bij, twee prachtige mensen – het heeft me blij gemaakt.

Wat heeft Muayat en Amir getroffen?

Misschien wel het meest dat ze niet in de eerste plaats werden opgevangen omdat ze als vluchteling zielig waren, maar dat ze gewoon als mens, als vriend werden geaccepteerd.

Na de voorstelling had ik een heel warm gevoel; maar ook het gevoel waarom is het zo moeilijk om zulke dingen te doen? Sanne doet er helemaal niet moeilijk over.

Link naar: [Sanne Vogel over Nieuwe familie](#)